

Юридичні науки

УДК 347.77

Вацик Юрій Миколайович

студент

*ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

Вацик Юрій Николаевич

студент

*ЧВУЗ «Международный экономико-гуманитарный университет
имени академика Степана Демьянчука»*

Vatsyk Yurii

Student of the

S. Demianchuk International University of Economics and Humanities

**ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ СУДОВОГО ЗАХИСТУ ПРАВ
ИНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ
УКРАЇНИ
ВОПРОСЫ СУДЕБНОЙ ЗАЩИТЫ ПРАВ ИНТЕЛЕКТУАЛЬНОЙ
СОБСТВЕННОСТИ В ГРАЖДАНСКОМ СУДОПРОИЗВОДСТВЕ
УКРАИНЫ
PROBLEMS OF JUDICIAL PROTECTION OF THE RIGHTS OF
INTELLECTUAL PROPERTY IN THE CIVILIAN JUDICIAL PROCESS OF
UKRAINE**

Анотація. У статті розглядаються проблемні питання захисту прав інтелектуальної власності в цивільному судочинстві України, а також досліджуються можливі способи захисту прав інтелектуальної власності з використанням європейських правових стандартів.

Ключові слова: цивільне судочинство, право інтелектуальної власності, механізм захисту, європейський досвід.

Аннотация. В статье рассматриваются проблемные вопросы защиты прав интеллектуальной собственности в гражданском судопроизводстве Украины, а также исследуются возможные способы защиты прав интеллектуальной собственности с использованием европейский правовых стандартов.

Ключевые слова: гражданское судопроизводство, право интеллектуальной собственности, механизм защиты, европейский опыт.

Summary. The article deals with the problematic issues of protection of intellectual property rights in civil legal proceedings of Ukraine, as well as possible ways of protecting intellectual property rights with the use of European legal standards.

Key words: civil justice, intellectual property rights, protection mechanism, European experience.

Постановка проблеми. Позаяк однією з умов вступу України до Європейського Союзу є приведення національного законодавства у відповідність міжнародно-правовим стандартам, то захист прав інтелектуальної власності в Україні повинен бути на належному рівні, крім того необхідністю є створення дієвого законодавства та ефективних механізмів захисту порушених прав у сфері інтелектуальної власності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання захисту прав інтелектуальної власності в Україні вивчали науковці та практики, зокрема А. Кубах, О. Косаренко, С. Злепко, І. Тимчик, С. Тимчик, О. Орлюк, В. Сіденко. Попри значний внесок науковців, їх напрацювання не охоплюють усіх аспектів судового захисту інтелектуальної власності, що дає змогу продовжувати наукові дослідження в цьому напрямку.

Формулювання цілі статті (постанова завдання). Ціллю статті є дослідження та аналіз деяких проблемних аспектів відносин у сфері судового

захисту прав інтелектуальної власності в Україні та визначення шляхів удосконалення механізмів захисту прав інтелектуальної власності.

Виклад основного матеріалу. Захист права інтелектуальної власності згідно зі ст. 55 Основного Закону може здійснюватись судами, Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини, а також самостійно. Після використання всіх національних засобів правового захисту особа може звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ [1, с.1].

Крім того, Україна є учасницею найважливіших міжнародних угод у сфері охорони об'єктів інтелектуальної власності, у тому числі Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів (1886 р.), Паризької конвенції про охорону промислової власності (1883 р.), Договору про патентну кооперацію РСТ (1970), Ніццької угоди про міжнародну класифікацію виробів і послуг, Договору Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право (чинний з 06.03.2002) [2].

Аналізуючи чинне цивільне законодавство та судову практику, можна виокремити наступні способи захисту прав у сфері інтелектуальної власності:

- визнання права;
- визнання правочину недійсним;
- припинення дій, що порушують право;
- відновлення становища, що існувало до порушення;
- примусового виконання обов'язків боржником в натурі;
- зміни правовідносин;
- припинення правовідносин;
- відшкодування збитків та інші майнові способи відшкодування;
- відшкодування моральної (немайнової) шкоди;
- визнання незаконними рішення, дії чи бездіяльності державного органу, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб.

Власнику прав інтелектуальної власності надається можливість вибору способу захисту порушеного права. Наприклад, він вправі на власний розсуд вимагати або відшкодування заподіяних збитків, або стягнення на свою користь доходу, одержаного порушником внаслідок порушення права або виплати компенсації [3, с.140].

Що стосується способів захисту прав у сфері інтелектуальної власності, які використовуються в судовій практиці держав-учасниць Європейського Союзу, то вони за своїм змістом дещо відрізняються від українських і є набагато дієвішими. Судами держав-учасниць ЄС застосовуються наступні способи захисту прав у сфері інтелектуальної власності: проміжні заборони проти правопорушника; судові заборони проти посередників; виправні заходи та судові рішення; знищення товарів; відшкодування; упущена вигода; доходи, отримані правопорушником; компенсація; відшкодування при ненавмисних порушеннях; додаткові відшкодування.

Не дивлячись на те, що способів судового захисту прав інтелектуальної власності в Україні є достатньо, при застосуванні цих способів на практиці виникають проблеми.

Однією з таких проблем є проблема розмежування підвідомчості спорів про захист прав інтелектуальної власності, адже сучасне законодавство не містить чітких положень щодо підвідомчості спорів про захист прав інтелектуальної власності конкретним судам.

Крім того, для забезпечення ефективного захисту порушеного права у сфері інтелектуальної власності необхідністю є правильне визначення та відшкодування шкоди у цивільних справах про порушення прав інтелектуальної власності. Проте в юридичній практиці залишається "творчий" підхід до визначення розміру матеріальної шкоди, завданої порушенням прав інтелектуальної власності [4, с. 3].

Зважаючи на суть спорів про захист прав інтелектуальної власності, для їх вирішення не останнє місце займають докази. Доказами у цій категорії справ

можуть бути висновки експертів, але судді критично ставляться до експертиз, самостійно замовлених стороною, що є обмеженням у захисті прав інтелектуальної власності. Ефективним вирішенням цієї проблеми було б створення Патентного суду, в компетенцію якого входив би розгляд усіх суперечок стосовно порушення прав інтелектуальної власності. Це, дало б змогу розвантажити цивільні суди від невластивих їхній компетенції справ, а також забезпечити кваліфіковане та швидке вирішення суперечок, що стосуються об'єктів інтелектуальної власності.

Таким чином, можна прийти до висновку, що зроблені спроби приведення законодавства України у відповідність до міжнародних угод з інтелектуальної власності та накопичений досвід застосування цього законодавства виявляє окремі суперечливі положення, неузгодженості, прогалини. Варто зазначити, що окремі об'єкти залишилися поза належною правовою охороною, зокрема, це стосується раціоналізаторських пропозицій, наукових відкриттів, ноу-хау, комп'ютерних програм.

Саме тому для розв'язання вищевикладених проблем необхідним є створення модернізованої системи захисту прав інтелектуальної власності, яка буде відповідати рівню розвитку європейських держав.

Насамперед, на державному рівні потрібно вирішити ряд важливих завдань оптимізації системи захисту інтелектуальної власності, а саме [5,6]:

- удосконалення нормативно-правової бази інтелектуальної власності та механізмів захисту прав, урахування міжнародного досвіду у цій сфері, адаптацію національного законодавства до законодавства Європейського Союзу;
- законодавче посилення відповідальності за порушення прав інтелектуальної власності;
- розробка методики визначення збитків у справах про порушення прав інтелектуальної власності;

- правове регулювання механізмів економічного стимулювання творчості, пільгових норм щодо стимулювання винахідницької активності та зацікавлення суб'єктів господарювання у їх використанні;
- державна підтримка винахідництва, новаторства та творчої інтелектуальної праці;
- формування правової культури всіх верств населення, пропаганда знань та підготовка наукових кадрів у сфері інтелектуальної власності;
- запровадження різних форм і методів перепідготовки й підвищення кваліфікації різних соціальних категорій, підвищення кваліфікації суддів, які розглядають справи з питань інтелектуальної власності тощо;
- вдосконалення ринку результатів інтелектуальної діяльності, створення банку результатів наукових досліджень в єдиному електронному форматі з можливістю вільного доступу до нього як вітчизняних, так і зарубіжних користувачів;
- впровадження ефективного механізму комерціалізації інтелектуальної власності;
- створення чіткої системи нормативно-правового регулювання питань, пов'язаних з вартісною нематеріальних активів;
- створення умов для перетворення наукового потенціалу країни в дієвий ресурс економічного зростання;
- інтеграція приватних та публічних інтересів учасників інноваційного процесу з їх юридичною рівністю та визнанням пріоритетності інтересів приватної особи;
- поширення системи страхування інтелектуальної власності та приведення цієї галузі у відповідність до світових стандартів.

Висновки. Від розв'язання проблеми створення ефективної системи охорони інтелектуальної власності залежить міцність фундаменту для інноваційної моделі розвитку України, її модернізації, підвищення конкурентоспроможності у світовій й соціально-економічній системі [7, с. 367],

тому сподіватимемось, що процес становлення і розвитку держави з часом внесе відповідні корективи й поправки до чинного нині цивільного законодавства, і поступово в нашій державі буде створено належну систему охорони інтелектуальної власності на рівні найбільш розвинених країн світу.

Література

1. Конституція України від 28.06.1996 року (Із змінами, внесеними згідно Законом № 2222-IV від 08.12.2004) / Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Договір Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право, прийнятий Дипломатичною конференцією 20 грудня 1996 року: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws-/main.cgi?nreg=995_770.
3. Кубах А.І. Право інтелектуальної власності: Навч. посібник – Харків: ХНАМГ, 2008. – 149 с.
4. Проблема визначення розміру збитків в справах про порушення авторських прав : О. І. Косаренко / Часопис Академії адвокатури України: Академія адвокатури України – №12 – 2011.
5. Орлюк О.П. Інтелектуальна власність в Україні: досвід, законодавство, проблеми, перспективи / О.П. Орлюк // Право України. – 2011. - № 3. - С. 4-21.
6. Бошицький Ю.Л. Інтелектуальна власність в сучасній Україні – актуальні питання модернізації та правового регулювання / Ю.Л. Бошицький // Часопис Київського університету права. – 2013. - №1. – С. 213-217.
7. Сіденко В. Охорона інтелектуальної власності в Україні: проблеми й розв'язання / Дзеркало тижня №43 – 2001.